

varjoon ja olleet vaiti siitä. Saksassa oli keskiajalla salainen tuomioistuin, niin sanottu „Fem-oikeus”, jonka tehtävänä oli kostaa hallitseville luokille niiden suorittamat konnantyöt. Jos johonkin taloon oli piirretty punainen risti, niin kaikki ymmärsivät, että „Fem” oli tuominnut sen omistajan. Nykyään on Euroopan kaikkiin taloihin piirretty salaperäinen punainen risti. Itse historia on nyt tuomari, ja tuomion täytäntöönpanijana on proletariaatti.

*Puhe, jonka K. Marx piti huhtikuun
14. pnä 1856*
*Julkaistu sanomalehdessä „The People's
Paper” huhtikuun 19. pnä 1856*

*Julkaistaan lehden tekstin mukaan
Suomennos englannin kielestä tehdystä
venäjänöksestä*

K. MARX

POLIITTISEN TALOUSTIETEEN ARVOSTELUA

ESIPUHE

Tarkastelen porvarillista talousjärjestelmää seuraavassa järjestyksessä: *pääoma, maanomistus, palkkatyö; valtio, ulkomaankauppa, maailmanmarkkinat*. Kolmen ensimmäisen otsikon alla tarkastelen uudenaikaisen porvarillisen yhteiskunnan kolmen suuren luokan taloudellisia elinehtoja; kolmen muun otsikon yhteenkuuluvaisuus on silminnähtävä. Ensimmäisen kirjan ensimmäinen osa, joka käsittelee pääomaa, sisältää seuraavat luvut: 1. tavara; 2. raha eli yksinkertainen kiertokulku; 3. pääoma yleensä. Kaksi ensimmäistä lukua muodostaa käsilläolevan vihkon sisällön. Kokonaisuudessaan aineistoni on erikoistutkielmien muodossa, jotka kirjoitin peräti eri aikoina omaksi hyödykseni, en painettaviksi, ja joiden johdonmukainen mainitun suunnitelman mukainen muokkaaminen riippuu ulkonaisista asianhaaroista.

Yleisen johdannon, jonka olin laatinut, jätän pois, koska minusta lähemmin ajateltuani tuntuu häiritsevältä esittää ennakolta johtopäätöksiä, jotka ensin on todistettava, ja koska lukijan, joka yleensä haluaa seurata minua, on suostuttava kohoamaan yksityisestä yleiseen. Muutamat viittaukset kansantaloudellisten opintojeni kulusta saakoot sitä vastoin tässä sijansa.

Erikoisoppiaineeni oli lakitiede, jota kuitenkin harrastin vain alistettuna oppiaineena filosofian ja historian ohella. Vuosina 1842—1843 ollessani „*Rheinische Zeitung*”¹ toimittajana jouduin oitis pulaan, kun täytyi osallistua keskusteluun ns. aineellisista intresseistä. Reinin maapäivien keskustelut puuvarkauksista

¹ „*Rheinische Zeitung*” („*Reinin Lehti*”) — radikaalinen päivälehti, ilmestyi Kölnissä vuosina 1842—1843; vuoden 1842 lokakuun 15. pstä vuoden 1843 maaliskuun 18. päivään lehden toimittajana oli Marx. *Toim.*

ja maaomaisuuden palstoittamisesta, virallinen väittely, jonka herra von Schaper, silloinen Reinin maakunnan ylipresidentti, aloitti „Rheinische Zeitungin” kanssa Moselin talonpoikien olosuhteista, ja lopuksi keskustelu vapaakaupasta ja suoja-tulleista, antoivat ensimmäiset aiheet askarteluuni talou-dellisten kysymysten parissa. Toiselta puolen tuohon aikaan, jolloin hyvä „eteenpäinmeno”-halu ylitti moninkertaisesti asian-tuntemuksen, ranskalainen sosialismi ja kommunismi kuuluivat hieman filosofisesti väritettynä kaikuna „Rheinische Zeitungissa”. Selitin olevani tätä höpötystä vastaan, mutta tunnustin samalla eräässä „Allgemeine Augsburger Zeitungin” kanssa käydyssä kiistassa¹ vilpittömästi, että silloiset tietoni eivät sallineet minun uskaltautua lausumaan mitään mielipidettä näiden ranskalaisten suuntien itse sisällöstä. Sen sijaan käytin halukkaasti hyväksi „Rheinische Zeitungin” julkaisijain sitä harhaluuloa, että he voisivat peruuttaa lehdelle langetetun kuolemantuomion pysytte-lemällä maltillisemmalla kannalla, vetäytyäkseni julkisuuden näyttämöltä tutkimuskammioon.

Ensimmäinen työ, johon ryhdyin poistaakseni epäilyt, jotka minua ahdistivat, oli Hegelin oikeusfilosofian kriittinen tarkas-telu, työ, jonka johdanto ilmestyi vuonna 1844 Pariisissa julkais-tuissa „Saksalais-ranskalaisissa vuosikirjoissa”.² Tutkimuksis-sani päädyin tulokseen, että oikeussuhteiden samoin kuin valtio-muotojenkaan selitys ei ole niissä itsessään eikä ns. yleisen ihmishengen kehityksessä, vaan päinvastoin niiden juuret ovat aineellisissa elinsuhteissa, joiden kokonaisuutta Hegel 18. vuosi-sadan englantilaisten ja ranskalaisten mukaan sanoo „porvaril-liseksi yhteiskunnaksi”, mutta että porvarillisen yhteiskunnan anatomiaa etsittäköön poliittisesta taloustieteestä. Jälkimmäisen tutkimista, jonka olin aloittanut Pariisissa, jatkoin Brysselissä, jonne muutin herra Guizot'n karkotuskäskystä. Yleinen tulos, joka minulle selvisi ja kerran selvittyään palveli tutkimuksieni johtolankana, voidaan lyhyesti muotoilla seuraavasti: Elämänsä yhteiskunnallisessa tuotannossa ihmiset astuvat määrättyihin, välttämättömiin, heidän tahdostaan riippumattomiin suhteisiin, tuotantosuhteisiin, jotka vastaavat heidän aineellisten tuotanto-voimiensa määrättyä kehitysastetta. Näiden tuotantosuhteiden kokonaisuus muodostaa yhteiskunnan taloudellisen rakenteen, reaalisen perustan, jolle juridinen ja poliittinen päällysrakennus kohoaa ja jota yhteiskunnallisen tietoisuuden määrätynlaiset

¹ Marx tarkoittaa artikkeliaan „Kommunismi ja „Yleiset Augsburgin Sanomat””. Ks. K. Marx ja F. Engels, Teokset, I osa, ss. 217—220. *Toim.*

² „Deutsch-Französische Jahrbücher” („Saksalais-ranskalaiset vuosi-kirjat”) — vallankumouksellisen ja kommunistisen propagandan äänenkan-nattaja, ilmestyi Pariisissa Marxin julkaisemana vuonna 1844. *Toim.*

muodot vastaavat. Yhteiskunnallisen, poliittisen ja henkisen elämänprosessin määrää ylipäänsä aineellisen elämän tuotantotapa. Ei ihmisten tajunta määrää heidän olemistaan, vaan päinvastoin heidän yhteiskunnallinen olemisensä määrää heidän tajuntansa. Kehityksensä tietyllä asteella yhteiskunnan aineelliset tuotantovoimat joutuvat ristiriitaan olemassaolevien tuotantosuhteiden kanssa tai, mikä on vain asian juridinen ilmaisu, omistussuhteiden kanssa, joiden puitteissa ne olivat siihen asti liikkuneet. Tuotantovoimien kehittämismuodoista nämä suhteet muuttuvat niiden kahleiksi. Silloin alkaa yhteiskunnallisen vallankumouksen aikakausi. Taloudellisen perustan muuttuessa mullistuu joko hitaammin tai nopeammin koko suunnaton päällysrakennus. Sellaisia mullistuksia tarkasteltaessa täytyy aina erottaa aineellinen, luonnontieteellinen tarkasti todettavissa oleva, taloudellisissa tuotantotehdoissa tapahtuva mullistus juridisista, poliittisista, uskonnollisista, taiteellisista tai filosofisista, lyhyesti sanoen ideologisista muodoista, joissa ihmiset tajuavat tämän ristiriidan ja ratkaisevat sen taistellen. Yhtä vähän kuin yksilöä arvioidaan sen mukaan, mitä hän itse ajattelee itsestään, yhtä vähän voidaan sellaista mullistuskautta arvioida sen oman tietoisuuden mukaan. Päinvastoin tämän tietoisuuden täytyy saada selvityksensä aineellisen elämän ristiriidoista, yhteiskunnallisten tuotantovoimien ja tuotantosuhteiden välisestä konfliktista. Mikään yhteiskuntamuodostuma ei tuhoudu koskaan, ennen kuin ovat kehittyneet kaikki tuotantovoimat, joille siinä on kylliksi tilaa, ja uudet, korkeammat tuotantosuhteet eivät koskaan astu tilalle ennen kuin niiden aineelliset olemassaolonehdot ovat kypsyneet itse vanhan yhteiskunnan helmassa. Sen vuoksi ihmiskunta asettaa itselleen aina vain sellaisia tehtäviä, jotka se voi ratkaista, sillä lähemmin tarkasteltaessa osoittautuu aina, että itse tehtävä syntyy vasta silloin, kun sen ratkaisemisen aineelliset ehdot jo ovat olemassa tai ovat ainakin tulemisensa prosessissa. Suurin piirtein voidaan aasialaista, antiikin ajan, feodaalista ja nykyaikaista porvarillista tuotantotapaa sanoa taloudellisen yhteiskuntamuodostuksen edistykselliseksi aikakausiksi. Porvarilliset tuotantosuhteet ovat yhteiskunnallisen tuotantoprosessin viimeinen antagonistinen muoto, antagonistinen ei yksilöllisen antagonismin, vaan yksilöjen yhteiskunnallisista elinehdoista johtuvan antagonismin mielessä, mutta porvarillisen yhteiskunnan helmassa kehittyvät tuotantovoimat luovat samalla aineelliset edellytykset tämän antagonismin ratkaisemista varten. Tähän yhteiskuntamuodostumaan päättyy siis ihmis-yhteiskunnan esihistoria.

Friedrich Engels, jonka kanssa olin jatkuvasti vaihtanut ajatuksia kirjeellisesti siitä asti, kun hänen taloudellisten kategorioiden arvostelua koskeva nerokas alustelmansa ilmestyi

(„Saksalais-ranskalaisissa vuosikirjoissa”), oli toista tietä (vertaa hänen „Englannin työväenluokan asema”) tullut samaan tulokseen kuin minäkin, ja kun hän keväällä 1845 niin ikään asettui Brysseliin, päätimme yhdessä muovata valmiiksi oman käsityksemme, joka on vastakkainen verrattuna saksalaisen filosofian ideologisiin käsityksiin, tehdäksemme oikeastaan tilit selviksi silloisen filosofisen omantuntonne kanssa. Päätös pantiin toimeen Hegelin jälkeisen filosofian arvostelun muodossa. Käsikirjoitus, kaksi vahvaa oktaavokokoista nidettä oli jo aikoja sitten saapunut painatuspaikkaansa Westfaleniin, kun saimme tiedon, että muuttuneet olosuhteet ehkäisivät sen painattamisen¹. Luovutimme käsikirjoituksen hiiren nakertelevan arvostelun huomaan sitäkin halukkaammin, kun olimme saavuttaneet pää-tarkoituksemme, selvyuden itsellemme. Erilaisista töistä, joissa puolelta tai toiselta esitimme siihen aikaan mielipiteitämme yleisölle, mainitsen vain Engelsin ja minun yhdessä kirjoittamamme „Kommunistisen puolueen manifestin” ja julkaisemani „Discours sur le libre échange”². Mielipiteemme ratkaisevat kohdat osoitettiin ensimmäisen kerran tieteellisesti, joskin vain poleemisesti, v. 1847 julkaisemassani ja Proudhonia vastaan suunnatussa kirjoituksessani: „Misère de la philosophie”³. Saksaksi kirjoittamani teos „Palkkatyö”, johon kokosin tätä aihetta koskevat Brysselin saksalaisessa työväenyhdistyksessä pitämäni esitelmät, jäi kesken painamisen helmikuun vallankumouksen johdosta ja siksi, että minut tällöin väkivaltaisesti karkotettiin Belgiasta.

„Neue Rheinische Zeitungin” julkaiseminen vuosina 1848 ja 1849 ja myöhemmin seuranneet tapahtumat keskeyttivät taloustieteelliset opintoni, joita saatoin jatkaa vasta vuonna 1850 Lontoossa. Poliittisen taloustieteen historiaa koskeva valtava aineisto, joka on koottu British Museumiin, se, että Lontoo tarjoaa sopivan näköpisteen porvarillisen yhteiskunnan tarkasteluun, ja lopuksi uusi kehitysvaihe, johon porvarillinen yhteiskunta näytti joutuneen Kalifornian ja Australian kulta löytöjen jälkeen, saivat minut aloittamaan uudelleen aivan alusta ja muokkaamaan kriittisesti uuden aineiston. Nämä tutkimukset johtivat osaksi itsestään aivan asiaankuulumattomilta näyttävälle opinaloille, joilla minun täytyi viipyä lyhemmän tai pidemmän aikaa. Mutta erikoisesti supisti käytettävissäni olevaa aikaa ansioityön pakottava välttämättömyys. Kahdeksan vuotta kestänyt osallistumiseni ensimmäisen englantilais-amerikkalaisen sanoma-

¹ Kysymyksessä on „Saksalainen ideologia”. Ks. *K. Marx ja F. Engels*, Teokset, IV osa. *Toim.*

² „Puhe vapaakaupasta”. *Toim.*

³ „Filosofian kurjuus”. *Toim.*

lehden „New York Tribunen”¹ julkaisutyöhön teki väistämättömäksi tutkimusteni suuren pirstoutumisen, vaikka kirjoittelenkin vain poikkeustapauksissa varsinaisia lehtikirjoituksia. Kuitenkin artikkelit Englannin ja mannermaan huomattavista taloudellisista tapahtumista muodostivat niin huomattavan osan lehtityöstäni, että minun oli pakko perehtyä lähemmin käytännöllisiin yksityiskohtiin, jotka ovat poliittisen taloustieteen varsinaisen piirin ulkopuolella.

Tämä skitsi tutkimusteni kulusta poliittisen taloustieteen alalla on tarkoitettu vain osoittamaan, että mielipiteeni, kuinka niitä kulloinkin arvosteltaneenkin ja niin vähän kuin ne sointunevatkin yhteen hallitsevien luokkien itsekkäiden ennakkoluulojen kanssa, ovat tunnollisen ja monivuotisen tutkimustyön tuloksia. Mutta tieteeseen pääsille samoin kuin helvettiin pääsillekin täytyy asettaa seuraava vaatimus:

Qui si convien lasciare ogni sospetto,
Ogni viltà convien che qui sia morta.²

Karl Marx

Lontoo, tammikuussa 1859

Julkaistu K. Marxin teoksessa „Poliittisen taloustieteen arvostelua”, joka ilmestyi Berliinissä 1859

Julkaistaan teoksen tekstin mukaan Suomenos saksasta

¹ „New York Daily Tribune” — demokraattinen päivälehti, ilmestyi New Yorkissa vuodesta 1841 vuoteen 1924; Marx toimi sen avustajana vuodesta 1851 vuoteen 1862. *Toim.*

² Olkoon kaikki kiukuttelu täältä karkotettu, eikä mikään pelkuruus saa täällä elää.

(Dante, „Jumalallinen komedia”.) *Toim.*